

ראשי תנועות „השינוי“ מסבירים מדוע הקימו תנועה פוליטית חדשה. מי הם האנשים המרכיבים אותה. ומה הם מקווים להשיג באמצעותה

לא די במתאה -

צריכים להתארגן

● כשאתם מדברים על שינוי השיטה — למה אתם מתכוונים בעצם?

שפירא: שינוי השיטה שלנו. של השיטה, המדינה. יש כאן כמה אלמנטים מרכזיים. ההתערבות של הפוליטיקאים במערכת הכלכלית, היא המאפיין הבולט ביותר. אין אף מדינה לאיקומוניסטית אחת בעולם שהתערבות בה היא בליכך גדולה — והשליטה היא לשם שילטון. כלומר, משתמשים במשאבים הכלכליים כמכשיר לשילטון. זה הגורם היציב. כך היה לפני הקמת המדינה, ולא השתנה. על זה בנויים המנגנונים, על זה בנויות הקואליציות, על זה בנויה מערכת השיטה כולה.

● האם אתה דוגל באיחוד המדינה בתהליכי-משק — או שאתה פוסל רק את היעדים של ההתערבות?

שפירא: אני פוסל את השיטות ואת היעדים, מפני שהשיטות אומרות בעצם שאתה לא מוסר דין לחשבון, שאתה לא עובד לפי קריטריונים עיניניים או חברתיים

האם לגבי תמונת החברה וכלכלתה כש"עצמה, יש הסכמה בין יוזמי התנועה שלכם? כלומר, האם יש לתנועתכם השקפה סוציאלית מאוחדת?

יוכטמן: את אותה השקפת-עולם לה אנו מסכימים הבענו בניסוח עקרונות, המהווים בסיס משותף לכל מי שמוכן להצטרף לתנועה. העקרונות הם מאד כלליים — אך נותנים תמונה. יש שמונה עקרונות המנוסחים בצורה כללית מאד. כך שהתירגום שלהם להחלטות פוליטיות ספציפיות וטהורות עדיין פתוח, ואנחנו עדיין איננו גוף שקיבל החלטות.

אנחנו גקיים כנסיסוד, אחרי שנגיע למיספר מסויים של אנשים שאנו מקווים לגייס. אנשים אלה הם שיבחרו — כמו כל גוף דמוקרטי — את מוסדות התנועה. התנועה תחליט או!

● האם אדם בעל השקפת-עולם סוציאליים מית, יש לו מקום בתנועה שלכם?

טריטוריאליה בכל שלוש החזיתות: גם חזית סיני, גם חזית הגולן, וגם חזית ארץ-ישראל המערבית. אם אנשי רפ"י מוכנים לגבי העיקרון שגם לגבי ארץ-ישראל המערבית נדגול בעיקרון הזה — הם יכולים למצוא את מקומם אצלנו. יצחק נבון, למשל, אולי כן מוכן לפשרות. לעומת זאת, למשל, גד יעקובי אולי לא. אבל באמת אין להם משהו מוגדר.

● מתעוררת השאלה אם ההגדרה הזאת אינה באמת כליך רחבה, שחוזק מאנשי חירות וכולון המר, וכדי להפנים לה כל אחד, כל זמן שאינה מיתרגמת למדיניות מעשית.

יוכטמן: לפי הסקרים שערכתי על חלק מהציבור הישראלי — אני חושש שאתה אופטימי. חלק גדול מהציבור לא מוכן ללכת על זה!

● נאמר, מחר אתם הולכים לנספת ותצי מרכו לקבוע עמדות על יישום העיקרון הזה, שהוא כללי מאד. וברגע שתהיו תנועה פוליטית, הרי תהיו חייבים להביע דיעות, ותעמודנה על סדר-היום בנספת הכרעות. האם אתם חוששים שהגדרה כליך כוללת מאפשרת לכם בכלל נקיטת עמדות?

שפירא: אין לנו מיסטיקה. אנו פרגמטיים לגבי כל שטח כבוש. שזהו חלק מהמחלוקת היום. אנו רוצים להבטיח את שלומה וביטחונה של המדינה. צריך לנהל משא-ומתן, צריך להגיע לפשרות. בוודאי שאנחנו נצטרך — ככל שנתגבש כתנועה — גם לגבש את העקרונות, כולל מדיניות חוץ וביטחון. העיקרון הזה נראה לנו כעיקרון כללי ראשון. היו הרבה אנשים שגרתעו ממנו, רצו שנוציא אותו. אמרתי: לא! זה חלק מכל העניין. ואנחנו עוד לא הולכים לנספת — זה רחוק מאד.

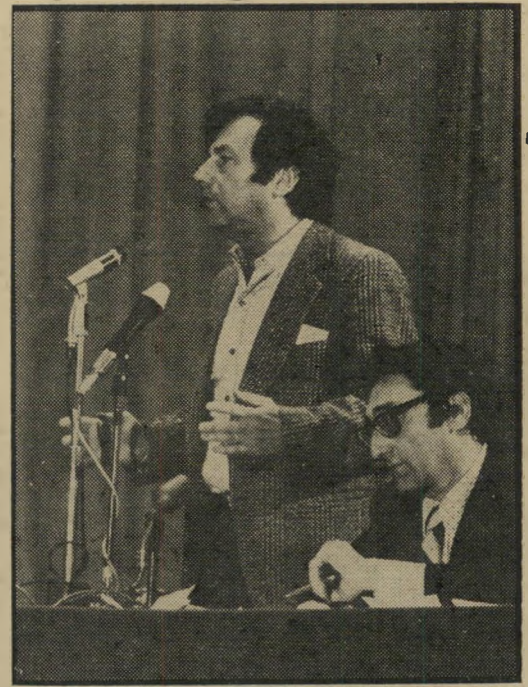

שפירא: ההגדרה שלנו אינה כליך „יונית“ והסיכון קיים. אך צריך לזכור שאנחנו במצב נזיל מאד. בין שתי המלחמות היתה לי השקפה מאד בחורה. כיום, אינני יודע אם אני יכול להגדיר את עצמי בדיוק, ואם כולנו יכולים להגדיר את עצמנו. אך כשנצטרך להתייחס להתי פתחויות, נצטרך גם לגבש את עצמנו.

● השאלה היא אם אתם לא מכניסים למיסגרת כליך כוללת אלמנטים, שמחר לא תוכלו לחיות איתם כמיסגרת אחת. עדידי כך שאתם קובעים הגדרה שהיא הרבה מעבר לנני בה אליאב, למושג בהגדרה זו אפשר לכלול כימעט את כל המפד"ל, רוב המערך. זה לא מאפיין אתכם כתנועה „יונית“. זה עדיין בין היונים — לבין המרכז. האם זה לא יפריע לכם מחר — כאשר תצטרכו לקבוע עמדות?

● לגבי מהותו של הגוף שאתם מתכוונים להקים — האם הוא בא לתקן סידרי-שילטון, מהות הפעולה של המימשל בארץ, או האם הוא בא עם הצעות פוליטיות וחברתיות לגבי המדיניות שהמדינה צריכה לנהוג בה? אין אלה שני דברים זהים. אם זה הדבר הראשון — הרי זוהי תנועה-מחאה קונפטרקטיבית כוללת, ויש לה יעד מרכזי אחד בלבד: לתקן סידרי-שילטון. הדבר השני — תנועה פוליטית, המציי עה מדיניות. איזה דגם עומד לנגד עיניכם.

יוכטמן: בשלב זה הדבר פתוח וישנן כל האופציות, אם כי נראה לי שהנטייה היא יותר לכיוון השני מאשר לדאשון. כלומר, אם היינו מסתפקים כתנועה ביקורתית או מחאתית, היינו מטפלים בה בצורה שונה מאשר כפשי. יכולנו להצטרף לכל אחת מתנועות-המחאה היום, אשר

רובינשטיין ומהרגות

יוכטמן: כן, כמובן. השאלה היא, כמובן, על איזה סוציאליזם אתה מדבר. אם אתה מדבר על סוציאליזם שבו הממשלה מתערבת התערבות טוטאלית — סוציאליזם טוטאלטרי — אז אני חושב שלא. אבל אם אתה מדבר על סוציאליזם דמוקרטי, אז השאלה היא כיצד אתה מגדיר אותו. אני, למשל, מגדיר את עצמי כסוציאליסט — ואני מרגיש את דרכי טוב מאד בתנועה. יהיה אצלנו מקום גם לליברלים וגם לסוציאליסטים דמוקרטיים.

● נעבור עתה לנושא הביטחוני-לאומי. אתם מדברים על פשרה טריטוריאליה. זה מוציא מכלל אפשרות את אנשי ארץ-ישראל השלמה האדוקים. אך האם זה מוציא גם את אנשי רפ"י, למשל? האם יכולים האנשים כי חלק המרכזי של מופגת-העבודה, המדברים על פשרה טריטוריאליה, למצוא עצמם אצלכם? **יוכטמן:** אנחנו משוכנעים שחייבת להיות פשרה

כאשר קמה תנועה „שינוי“, לפני חודש, נתפר-סס בעיקר ד"ר אמנון רובינשטיין כמנהיגה. או-לם הקבוצה היתה רחבה יותר. שניים מחבריה השיבו השבוע על שאלות „העולם הזה“: „ד"ר אפריים (אמ"י) יוכטמן, 38, צבר יליד תל-אביב, נשוי + 2, מרצה לפסיכולוגיה חברתית; ופר"פסור יונתן שפירא, 44, רווק, מרצה לסוציולוגיה פוליטית, שסיים זה-עתה ספר על מפא"י בשנות ה-20 וה-30. כמו אמנון רובינשטיין, שני-כים השניים לסגל אוניברסיטת תל-אביב.

כלשהם. אתה שולט בכלכלה לשם שילטון. אתה משתמש במערכת הכלכלית להמשך השליטה. זה בא לידי ביטוי בשטחים שונים — שילטון החוק לא מופעל על המערכת הזאת. מערכת היחסים בין הפוליטיקאים לבין המערכת הכלכלית היא במידה רבה מחוץ לשילטון החוק, מחוץ לתקציב. יש פה הרבה מאד שיטות ומכניזמים שאיפשרו להם להשתמש בזה כבמכשיר-שליטה. אני חושב שיש מטרות לאומיות שצריך להחליט עליהן, שבהחלט דורשות התערבות. ובוודאי היום! אין היום מדינה קפיטליסטית שאינה מתערבת במערכת הכלכלית למילוי צרכים מסויימים. בכל המדינות שאני מכיר במערב-אירופה, זה בהחלט יעד — וגדלה התערבותה של הממשלה. אצלנו היתה התערבות גדולה מאד עוד לפני קום המדינה, והיא בעצם עדיין גדלה.

● אתם מתנגדים לשיטה שבה מיפלגות מהוות גם גורמים כלכליים. זאת אומרת שאפי שר, בתיאוריה, לשער מישטר שיש בו התערבות רבה מאד של המימשל בתהליכי-המשק, אך שיועשה לפי קריטריונים שיהיו ממלכתיים, וייקבעו בתהליך דמוקרטי, ודא מתוך אינטרסים מיפלגתיים.